

การประเมินผลและติดตามผล

ในการบริหารโครงการพัฒนาชนบทนั้น คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญแก่การประเมินผลและติดตามผลดังที่ ครอบคลุมไว้ในคู่มือระบบบริหารการพัฒนาชนบท¹ และการจัดตั้งสถาบันประมวลข้อมูล เพื่อการศึกษาและการพัฒนา ซึ่งจะทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับหมู่บ้านและอำเภอเพื่อใช้ในการวางแผนและติดตามผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดองค์กร เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาชนบทในระดับต่าง ๆ อีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงบประมาณแบบแผนงานกับโครงการ กชช.

ในระบบงบประมาณแบบแผนงาน จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการโดยที่ทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน 3 องค์ประกอบดังกล่าวนี้ได้แก่

- 1. องค์ประกอบด้านโครงสร้าง การจัดทำโครงสร้างแผนงานในลักษณะที่

สม เหตุสมผล

- 2. องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ ทำเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินงานผู้บริหาร

- 3. องค์ประกอบด้านข่าวสาร มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ในการนำไปวิเคราะห์

ในองค์ประกอบด้านข่าวสารนั้น ยังแบ่งออกเป็น 3 ระบบย่อยคือ

- 1. การติดตามผล
- 2. การประเมินผล
- 3. การรายงาน

ในการบริหารงานโครงการ กชช. คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติได้กำหนดหลักการในการปฏิบัติต่าง ๆ 10 ประการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มผู้

เกี่ยวของทุกฝ่าย 1 ใน 10 ของหลักการดังกล่าวได้ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้าน
ข่าวสารทวย กล่าวคือ มีการระบุให้ทุกฝ่าย "สนับสนุนให้เกิดระบบข้อมูล การติดตามผล
และประเมินผลในทุกระดับ"

องค์กรรับนิเทศณ์ในการติดตามประเมินผลโครงการ กชช.

จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบท พ.ศ.
2524 ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินการติดตามประเมินผลดังนี้คือ

1. องค์กรระดับชาติ มีคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดแนว
ทางและวิธีการติดตามประเมินผลตามระเบียบข้อ 6 (6) ซึ่งกล่าวว่า "กำหนดแนวทาง
และวิธีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนนโยบายของพัฒนาชนบทและแผนงานพัฒนา
ชนบทภาคจน"

โดยที่คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ
ชั้นชุดหนึ่งสำหรับ เป็นผู้ติดตามและประเมินผลดังกล่าว ซึ่งอาศัยอำนาจตามข้อ 7 (2)
"แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่เห็น
สมควร" คณะกรรมการดังกล่าวมีชื่อว่า คณะกรรมการติดตามและประเมินผล มีผู้
อำนวยการสำนักงบประมาณเป็นประธานคณะกรรมการ

2. องค์กรระดับจังหวัด มีคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เป็นผู้รับ
นิเทศณ์ติดตามและประเมินผลในระดับจังหวัด ตามอำนาจหน้าที่ของ กพจ. หมวด 3 ข้อ
9 (5) "ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และแผน
ปฏิบัติการบริหารงบประมาณประจำปีของจังหวัด ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด"

และให้คณะกรรมการพัฒนาชนบทระดับจังหวัด (กชจ.) ทำหน้าที่ติดตาม
ผลตามข้อ 12 (4) "ล่าคัมติดตามผลและให้คำแนะนำการปฏิบัติหน้าที่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของในจังหวัด เพื่อให้เกิดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ"

3. องค์กรระดับอำเภอ มีคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) ทำหน้าที่ติดตาม
ผลตามข้อ 15 (4) ดังนี้ "กำกับ ติดตามผลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่แก่หน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องในอำเภอ เมื่อให้เกิดการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ"

กระทรวงหลัก 4 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง
มหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ในการติดตามประเมินผลโครง
การที่อยู่ในความรับผิดชอบของ 4 กระทรวงดังกล่าวให้เป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดประจำปี
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2525
หมวด 3 ข้อ 15 กล่าวว่า "ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวง
ศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้
เป็นตามระเบียบนี้" ซึ่งหมายความว่า โครงการพัฒนาชนบทใด ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ
ของหน่วยงานของกระทรวงใด ก็ให้กระทรวงนั้นกำกับ ติดตาม ประเมินผล โครงการนั้น ๆ
ด้วย

การควบคุมใหม่การปฏิบัติตามแผน

ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการติดตามและ
ประเมินผลโครงการ กขร. นั้น ควรได้ทำความเข้าใจเสียก่อนว่า ใครมีบทบาทในการควบคุม
ใหม่การปฏิบัติตามแผนบ้าง

การควบคุมใหม่การปฏิบัติตามแผน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การบริหารโครงการ
นั่นเอง การควบคุมใหม่การปฏิบัติตามแผนเกิดขึ้นภายหลังจากที่แผนพัฒนาจังหวัดประจำปี
ได้รับการพิจารณาจากส่วนกลางแล้วจังหวัด, อำเภอ, ตำบล จะได้จัดทำแผนปฏิบัติการ
ประจำปีของจังหวัด, อำเภอ, ตำบล ตามลำดับ การควบคุมใหม่การปฏิบัติตามแผนนั้น
จะควบคุมเป็นรายโครงการด้วยการมอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (ทั้ง กม. และ อพป.)
และคณะกรรมการตำบล (กตต.) เป็นผู้ควบคุมใหม่การปฏิบัติตามโครงการที่วางไว้ โดย
การจัดทำตารางควบคุมการดำเนินงานโดยระบุว่า ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร งบประมาณ
เท่าใด เป็นต้น

การติดตามผลและประเมินผลโครงการในระดัจังหวัดและอำเภอ

จังหวัดและอำเภอ เป็นผู้ติดตามและประเมินผลโครงการตามแบบฟอร์มที่สำนักงานประมาณกำหนดให้ โดยใ้แผนพัฒนาจังหวัดประจำปี เป็นแกนกลางในการประสานงานให้ส่วนราชการอำเภอจัดทำแบบรายงานผลความก้าวหน้าของโครงการที่ประสานแผนตามแผนที่จังหวัดกำหนดเป็นประจำทุกเดือน เพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่อ กพอ. และ กพอ. (กิ่งอำเภอ) และรวบรวมส่งจังหวัด

ในกรณีที่ปรากฏว่า ข้อมูลจากระบบการติดตามประเมินผลว่าโครงการใดล่าช้า ไม่เป็นไปตามแผนดำเนินงานหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือกิ่งอำเภอ เสนอปัญหาอุปสรรค และขอเสนอในการดำเนินการ ตามแผนการดำเนินการควรใน กพอ./กพอ.กิ่งอำเภอพิจารณาแล้วนำเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอพิจารณาสั่งการรวมทั้งจะต้องติดตามให้มีการปฏิบัติแก้ไขอุปสรรคตามที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอสั่งการ

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ตามคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติที่ 3/2525 เรื่องการจัดตั้งที่ปฏิบัติการตามแผนพัฒนาชนบทยากจน ข้อ 8 ก็ได้กำหนดว่า "การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินผลในระดับพื้นที่หมู่บ้าน เป็นเป้าหมายให้เป็นหน้าที่ของพัฒนากรอำเภอ กรมการพัฒนารชน โดยให้สถานีประมวลผลเพื่อการพัฒนาชนบทที่ กชช. ตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานในด้านการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล" นั่นคือในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินผลในพื้นที่หมู่บ้าน เป้าหมายให้เป็นหน้าที่ของพัฒนากรอำเภอนั้น ๆ คอย

การติดตามผลและประเมินผลโครงการโดย 4 กระทรวงหลัก

จากที่กล่าวในตอนต้น เราได้ทราบว่า มีหลายองค์กรที่มึบทบาทรับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทกระทรวงหลัก 4 กระทรวง อันได้แก่ กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข นอกจากจะมีส่วนร่วมดำเนินงานโครงการต่าง ๆ แล้ว ยังทำหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบอีกประการหนึ่งด้วย

ความรับผิดชอบในการติดตามประเมินผลโดย 4 กระทรวงหลักดังกล่าวนี้ กล่าวโดยสรุปแล้วแต่ละกระทรวงรับผิดชอบในโครงการดังต่อไปนี้ คือ

1. กระทรวงมหาดไทย ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการที่เกี่ยวกับ

- การพัฒนาชนบทตามภารกิจของกระทรวงมหาดไทย โดยยึดพื้นที่ชนบท ยากจนและพื้นที่ในเขต เพื่อความมั่นคงเป็นหลัก
- การพัฒนาสตรีและเด็ก ในการส่งเสริมพัฒนาสุขภาพอนามัย และโภชนาการ
- การพัฒนาเด็กและเยาวชน
- การพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนากลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถช่วยตนเองได้
- การพัฒนาการคมนาคมในเขตชนบท
- การพัฒนาไฟฟ้าและแสงสว่างในชนบท

2. กระทรวงศึกษาธิการ ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับ

- ด้านการศึกษา เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทได้รับการศึกษา อย่างกว้างขวางเท่าเทียมกัน ขยายและพัฒนาการศึกษาในชนบท ปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร เพื่อการศึกษาให้ประชาชนในชนบทได้รับการศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ห้างสายสามัญและสายอาชีพ และให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อรู้จักรักษาและใช้ทรัพยากรในชนบท
- ด้านวัฒนธรรม เช่น ให้ความรู้แก่ประชาชนในการรักษาและใช้ถาวรวัตถุและสาธารณสมบัติให้เกิดประโยชน์ ทำนุบำรุงศาสนา รักษา ศิลปกรรม และพัฒนาวัฒนธรรมไทย และส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องแก่ชนในชาติ

3. กระทรวงสาธารณสุข ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการ
ที่เกี่ยวข้องกับ

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณสุข เช่น โครงการจัดสร้างโรงพยาบาลชุมชน สถานีอนามัยตำบล ปรับปรุงซ่อมแซมโรงพยาบาล เป็นต้น
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น โครงการสร้างและพัฒนากลุ่มผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (มสส.) พัฒนาให้เกิดความร่วมมือของกลุ่มและสถาบันต่าง ๆ เพื่อสาธารณสุข เป็นต้น
- การประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เช่น โครงการให้ความรู้และเข้าใจถึงปัญหาสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาทบทวนโภชนาการในเด็กทารก การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของแม่และเด็ก การดำเนินการแก้ไขปัญหของโรค เป็นต้น โดยอาศัยงานสาธารณสุขมูลฐาน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

4. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและ
โครงการเกี่ยวกับ

- การส่งเสริมการผลิต ไข่ไก่ ส่งเสริมการผลิตพืช ส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ ส่งเสริมการประมง และส่งเสริมการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจ
- การเพิ่มประสิทธิภาพการไ้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไข่ไก่ การปรับปรุงที่ดิน พัฒนาแหล่งน้ำ และการปลูกป่า ปรับปรุงป่าต้นน้ำลำธาร
- การปรับปรุงสถาบันการ เกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีบทบาทในการพัฒนาการ เกษตรในท้องถิ่นด้วยตนเอง

การติดตามและประเมินผลโดยสำนักงบประมาณ

ดังที่กล่าวมาในตอนต้นว่า ในการติดตามและประเมินผลโครงการ กชช. นั้น คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลขึ้นชุดหนึ่ง โดยมีผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเป็นประธานนั้น ในทางปฏิบัติแล้วได้กำหนดให้หน่วยงานที่ชื่อว่า กองประเมินผลและรายงาน ทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงในการวิเคราะห์ติดตาม ประเมินผลและจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานของงานและโครงการ กชช. โดยที่สำนักงบประมาณได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนการรายงานของหน่วยงานผู้ปฏิบัติโครงการ กชช. โดยที่สำนักงบประมาณได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนการรายงานของหน่วยงานผู้ปฏิบัติโครงการ เช่นเดียวกับการรายงานผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติการตามโครงการทั่ว ๆ ไปที่เคยกระทำแล้ว

การรายงานผลในการปฏิบัติ แยกออกเป็น 2 ลักษณะตามประเภทของโครงการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. โครงการในพื้นที่ชนบทยากจน หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดและรัฐวิสาหกิจที่มีโครงการงานในความรับผิดชอบตามแผนพัฒนาจังหวัด เป็นผู้จัดทำรายงาน เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1.1 แผนการปฏิบัติงาน ให้จัดทำปีละครั้ง ตามแบบ ง.314 ของสำนักงบประมาณและจัดส่งภายในเดือนตุลาคมของปีงบประมาณ
- 1.2 ผลการปฏิบัติงาน ให้จัดทำเป็นประจำทุกเดือน ตามแบบ ง.314 ของสำนักงบประมาณและจัดส่งภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไปทุกเดือน

ในการจัดส่งทั้งแผนและผลการปฏิบัติงานดังกล่าวจะต้องนำส่งสำนักงบประมาณ 2 ชุด และส่งกระทรวง/กรมต้นสังกัด และสำนักงานจังหวัดตามที่กระทรวงต้นสังกัดสั่งการ

2. โครงการของ 4 กระทรวงหลัก และโครงการในหมวดพื้นที่เพื่อความมั่นคง
โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดและรัฐวิสาหกิจที่มีโครงการและงานในความรับผิดชอบตามแผนพัฒนาจังหวัด เป็นผู้จัดทำรายงาน เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 แผนการปฏิบัติงาน จัดทำปีละ 1 ครั้ง ตามแบบ ง.302 ของสำนักงานประมาณ และจัดส่งภายในเดือนตุลาคมของปีงบประมาณ

2.2 ผลการปฏิบัติงาน จัดทำเป็นประจำทุก 4 เดือน ตามงวดเงิน (ปีละ 3 ครั้ง) และจัดส่งภายใน 15 วันหลังสิ้นงวดแต่ละงวด

2.3 รายงานปัญหาและอุปสรรค จัดทำตามแบบ ง.302 ก.ของสำนักงานประมาณ และจัดส่งทันทีที่การปฏิบัติงานเกิดปัญหาและอุปสรรค ถ้าไม่มีปัญหาอุปสรรคไม่ต้องจัดทำและจัดส่ง

การจัดส่งทั้งแผนและผลการปฏิบัติงานและรายงานปัญหาและอุปสรรค หัวหน้าส่วนฯ จะต้องจัดส่งสำนักงานประมาณ 2 ชุด ส่งกระทรวง/กรมต้นสังกัด และสำนักงานจังหวัด ตามที่กระทรวงต้นสังกัดสั่งงานและแบบรายงานทั้งหมดนี้ หัวหน้าส่วนฯ ควรจัดส่งใหญ่แทนกระทรวงประจำจังหวัด หรือผู้แทนหมวดนโยบายประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

สภาพปัญหาในการติดตามและประเมินผลโครงการ กชช.

จากการศึกษาพบว่า การติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานของกรรมการสภาตำบลนั้นแทบจะไม่มีหรือถ้ามีก็ยังอยู่น้อยมากไม่รัดกุมด้วย และด้วยเหตุที่ขาดการติดตามและประเมินผลโครงการนี้เองจึงทำให้สภาตำบลไม่ค่อยกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร

สำหรับการติดตามและประเมินผลโดยสำนักงานประมาณนั้น ปรากฏว่า ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่ไต่ถามงบประมาณเพื่อทำการวิจัยประเมินผลอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงเป็นแต่เพียงการรับรายงานผลการปฏิบัติที่หน่วยงานผู้ปฏิบัติส่งมา เป็นระยะ ๆ เท่านั้น

อีกประการหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการระดับจังหวัดและอำเภอผู้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ และมีหน้าที่ติดตามประเมินผลโครงการที่ตนรับผิดชอบนั้นในทางปฏิบัติ และมักจะขาดความสนใจในการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง ทำให้การประเมินผลไม่มีประสิทธิภาพ

เท่าที่ควร ผลที่ได้จากการประเมินผลขาดคุณภาพหรือทำให้ไม่ได้อรรถประโยชน์แท้จริง ตัวอย่างเช่น ส่วนราชการที่รับผิดชอบโครงการมักจะประเมินผลว่าโครงการของตนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว เช่น โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำสำเร็จเรียบร้อยเต็มที่ประเมินผลว่าอ่างเก็บน้ำที่สร้างเสร็จแล้วสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่ หรืออ่างเก็บน้ำนั้นให้ประโยชน์แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงหรือไม่ นั่นคือมักจะขาดการประเมินผลกระทบจากโครงการนั้น เพราะเจ้าหน้าที่รับผิดชอบขาดความสนใจที่จะประเมินผลอย่างจริงจังจึงเพียงแค่ทำตามหน้าที่ให้แล้วเสร็จจนพ้นตัวไปเท่านั้น และจากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานทำให้ได้ทราบปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของสภาคำบลหลายประการ อาทิ ขั้นตอนในการปฏิบัติ ระเบียบวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการสภาคำบลถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านการเงินและการอนุมัติโครงการยังมีขั้นตอนมากเกินไป ทำให้สภาคำบลไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว และบางกริ่งก็ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การอนุมัติโครงการล่าช้า เนื่องจากต้องปฏิบัติตามระเบียบ หรือต้องรอเงินงบประมาณซึ่งยังจัดเก็บไม่ได้ บางโครงการไม่สามารถดำเนินงานได้ เนื่องจากมีเวลาจำกัดหรือกว่าจะอนุมัติโครงการก็เข้าสู่ฤดูฝนแล้ว ทำให้ต้องขอเปลี่ยนแปลงโครงการ อันมีผลให้ต้องเลือกโครงการที่มีความจำเป็นในอันที่รองลงมาไปดำเนินการ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ในด้านงบประมาณเช่นเดียวกัน การเบิกจ่ายมักประสบปัญหาในเรื่องไม่สามารถเบิกจ่ายได้ตามกำหนดเวลา โดยเฉพาะโครงการประเภทที่ใช้แรงงานของผู้นากไร้ การจ่ายค่าแรงไม่ตรงตามกำหนดเวลา หรือต้องรอเบิกจ่ายเป็นงวด ๆ ทำให้ประชาชนไม่พอใจ ไม่ค่อยนิยมมารับจ้างกับราชการหันไปหางานกับเอกชนซึ่งจ่ายค่าจ้างเป็นรายวัน

แม้ว่าในปัจจุบันสภาคำบลจะสามารถกำหนดโครงการได้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของท้องถิ่นมากขึ้น แต่สภาคำบลยังมีขีดความสามารถต่ำในเรื่องการทำแผน และขาดความรู้ในหลักวิชาการสำหรับโครงการนั้น ๆ จึงทำให้บางครั้งไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้ก็ไม่มีความคุ้มค่าเท่าที่ควร ซึ่งเป็นการสูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์

ในเรื่องการประสานงานกับหน่วยราชการนั้น หลังจากที่มีการ คณะทำงานสนับ
สนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชมพระศรัทธา (คปต.) ในปี 2524 เป็นต้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย
เจ้าหน้าที่จาก 4 กระทรวงหลักที่อยู่ในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยวสภาคำบล ทำให้การประสาน
งานระหว่างตำบลกับส่วนราชการ (เดิมกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานหรือโครงการ
อยู่ในเขตตำบลไม่ให้ความสำคัญในการประสานงานกับสภาคำบลเท่าที่ควร) มีประสิทธิภาพขึ้น

ในเรื่องการ เสนอขอโครงการจากสภาคำบลไปยังอำเภอรวบรวมส่งให้จังหวัด
นั้น มักจะล่าช้ากว่าที่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ ทำให้ขั้นตอนของการอนุมัติโครงการล่าช้าตาม
ไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสภาคำบลขาดการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ สภาคำบลจะประชุม
เพื่อเสนอขอโครงการต่าง ๆ และเรียงลำดับความสำคัญของโครงการต่อเมื่อได้มีการประชุม
ประจำเดือนของสภาคำบล ซึ่งมีขึ้นเดือนละครั้ง ดังนั้น การเสนอขอโครงการส่งไปให้อำเภอ
ภายใน 2 อาทิตย์ หลังจากที่ได้รับกรณโบายประจำปีจากจังหวัดมักจะไม่ทันการ ต้องส่ง
ล่าช้าเสมอ

ข้อเสนอแนะ

โครงการ กชช. เป็นโครงการระดับชาติและถือเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐใน
ปัจจุบัน ทว่าเท่าที่ผ่านมาโครงการดังกล่าวซึ่งรัฐได้ทุ่มเทงบประมาณลงไปอย่างมหาศาล
กลับไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผล เท่าที่
ควร ซึ่งที่จริงแล้ว การติดตามและประเมินผลโครงการ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง
เพราะจะทำให้รัฐได้ทราบว่า การที่รัฐได้ทุ่มเทงบประมาณลงไปจำนวนมากนั้น ได้ผลคุ้มค่า
สมตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ การขาดการประเมินผลอย่างจริงจังทั้งระดับหน่วยปฏิบัติ คือ
ระดับสภาคำบล จนกระทั่งถึงสำนักงานประมาณเอง ทำให้เป็นการยากที่จะประกันได้ว่า การ
ใช้จ่ายในโครงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดตามและประเมิน
ผลการดำเนินงานตามโครงการของสภาคำบล (ซึ่งเป็นหน่วยปกครองที่รัฐมีความสำคัญสูงสุด)
ยังไม่มีมีการดำเนินการอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องแต่ประการใด

ดังนั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานและผู้บริหารในการติดตาม ประเมินผลโครงการ กชช. ควรจะได้ให้ความสำคัญต่อการติดตามและประเมินผลในทาง ปฏิบัติอย่างจริงจังกันเสียที มีไหมมีเพียงกำหนดไว้เป็นคำพูดสวย ๆ เพื่อให้เห็นว่า กระบวนการของโครงการ กชช. ครบถ้วนทุกอย่าง แท้จริง ๆ แล้วแทบจะไม่ใคร่ทำการประเมินผล กันเลย อีกประการหนึ่งก็คือ ควรที่รัฐบาลจะได้จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในการประเมินผล เพื่อให้สามารถทำให้การวิจัยประเมินผลได้อย่างแท้จริง

ขอเสนอแนะประการอื่น ๆ ได้แก่ การปรับปรุงด้านความรู้ ความสามารถของ กรรมการสภาตำบลและกรรมการหมู่บ้านซึ่งอาจทำได้โดย การฝึกอบรม ซึ่งควร เน้นหนักในภาค ปฏิบัติแทนภาคการบรรยาย (ทฤษฎี) ซึ่งเคยปฏิบัติเป็นประจำ และควรจะต้องมีการติดตาม ประเมินผล เป็นระยะ ๆ จมื่นใจว่ากรรมการพัฒนาหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบล เข้าใจ และปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้สภาตำบลสามารถปฏิบัติงานได้อย่าง คล่องตัวและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรแก้ไขระเบียบวิธีปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ให้รัดกุมยิ่งขึ้น เช่น การ เบิกจ่าย การอนุมัติโครงการ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และการตรวจสอบ ติดตามผลควรให้ความ เหมาะสมแก่กิจการ เฉพาะอย่างที่ดำเนินการ เพื่อให้เกิดความ รวดเร็วและเป็นผลดีแก่การพัฒนา รวมทั้งเพิ่มมาตรการควบคุมให้เข้มงวดขึ้น อาจใช้แผน พัฒนาตำบล เป็น เครื่องมือในการจัดสรรงบประมาณและอนุมัติโครงการ เมื่อได้พิจารณา กำหนด แผนพัฒนาตำบลใหม่มีประสิทธิภาพแล้ว การอนุมัติโครงการของสภาตำบลก็ให้พิจารณาอนุมัติ ให้ดำเนินการได้ตามแผน โดยจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับโครงการที่กำหนดไว้ในแผน แต่ละปี ขณะเดียวกันควร จะตั้งจ่ายหรือมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอให้ผู้อำนวยการอนุมัติ เบิกจ่ายเงินให้แก่สภาตำบลได้ โดยไม่ต้องผ่านไปถึงระดับจังหวัด ซึ่งจะสามารถก่อให้เกิด ความคล่องตัวและความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสภาตำบลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ เริ่มแรกควยงบประมาณของสภาตำบล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัด

เชิงอรรถ

บทที่ 1

- 1 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (2524-2529) หน้า 347
- 2 เอกสารโรเนียว สปช.003/2528, สปช., พื้นที่ยากจนกับการพัฒนาชนบทแนวใหม่, 2528
- 3 สนง. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5, หน้า 342-346

บทที่ 2

- 1 สปช., คู่มือระบบบริหารการพัฒนาชนบท, หน้า 6-8

บทที่ 3

- 1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการวางแผนพัฒนาจังหวัดประจำปี พ.ศ. 2525
- 2 "แผนงานพัฒนาชนบท : แนวทางที่ถึงมือคนจน" วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 21, 6 (พย.-ธค, 2526) หน้า 42
- 3 ทมหลักการที่กำหนดไว้ในหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร.0203/20781 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2524 เรื่องการบริหารงบประมาณในระบอบจังหวัด พ.ศ.2524

บทที่ 4

- 1 สปช. คู่มือระบบบริหารการพัฒนาชนบท, 2524 หน้า 8